

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru – Vonkajšia pomoc, investície a obchod ako nástroje na obmedzenie dôvodov hospodárskej migrácie s osobitným zameraním na Afriku**(stanovisko z vlastnej iniciatívy)**

(2020/C 97/03)

Spravodajca: **Arno METZLER**Pomocný spravodajca: **Thomas WAGNSONNER**

Rozhodnutie plenárneho zhromaždenia	23 – 24. 1. 2019
Právny základ	článok 32 ods. 2 rokovacieho poriadku stanovisko z vlastnej iniciatívy
Príslušná sekcia	sekcia pre vonkajšie vzťahy
Prijaté v sekcii	28. 11. 2019
Prijaté v pléne	12. 12. 2019
Plenárne zasadnutie č.	548
Výsledok hlasovania (za/proti/zdržalo sa)	152/0/9

1. Všeobecné závery a odporúčania

1.1. Rozvojová politika EÚ má slúžiť na podporu udržateľného rozvoja rozvojových krajín s hlavným cieľom odstrániť chudobu, stimulovať udržateľný rast a vytváranie pracovných miest a presadzovať mier a bezpečnosť/stabilitu, dobrú správu vecí verejných a ľudské práva. Je základným kameňom vzťahov EÚ s vonkajším svetom a popri zahraničnej, bezpečnostnej a obchodnej politike (a medzinárodných aspektoch iných politík, napr. pre oblasť životného prostredia, poľnohospodárstva a rybného hospodárstva) prispieva k plneniu cieľov vonkajšej činnosti EÚ. Pri vykonávaní týchto zámerov by sa politikami mal vo všetkých prípadoch zabezpečiť dôstojný život, mali by sa presadzovať zásady právneho štátu a vytvárať kvalitné pracovné podmienky. V tejto súvislosti EHSV výslovne zdôrazňuje potrebu dosiahnuť rodovú rovnosť a posilniť postavenie žien a dievčat.

1.2. V neustále sa meniacom svete je jedna vec istá: Afrika a Európa budú naďalej blízкими susedmi. 54 afrických krajín a 28 členských štátov Európskej únie má spoločné susedstvo, históriu a budúcnosť. EHSV zdôrazňuje, že v spoločnej budúcnosti oboch svetadielov by sa s konečnou platnosťou nemali opakovať chyby z minulosti.

1.3. Pred sedemdesiatimi rokmi bola Európa čisto vystahovaleckým svetadielom, pretože jej obyvatelia utekali pred takými hrozbami, ako je vojna, hlad, chudoba, nezamestnanosť, zhoršovanie životného prostredia, útlak a diskriminácia. Úspech EÚ pri vytváraní príležitostí pre jej obyvateľov urobil z Európy svetadiel čistého prisťahovalectva. Mali by sme spolupracovať s africkými krajinami s cieľom ponúknuť im podobný pokrok.

1.4. Je ťažké určiť koherentnú hospodársku stratégiu EÚ, ktorá sa bude týkať Afriky ako celku. EHSV by chcel zdôrazniť svoj záväzok, že sa na takomto transparentnom a zosúladenom prístupe bude zúčastňovať ako orgán, ktorý zastupuje organizovanú občiansku spoločnosť a ako aktívny partner vo všetkých takýchto dohodách EÚ. Európska služba pre vonkajšiu činnosť (ESVČ) oznámila, že EÚ je už silným politickým partnerom Afriky a že ďalším krokom je stať sa skutočnými hospodárskymi partnermi a prehĺbiť naše obchodné a investičné vzťahy. EHSV zohráva významnú úlohu pri určovaní vzťahov občianskej spoločnosti podľa Dohody z Cotonou. **V súčasnosti je dôležité, aby sa ešte intenzívnejšie zapájanie EHSV a jeho štruktúr stalo podstatným prvkom dohody nadväzujúcej na Dohodu z Cotonou.** Takto bude môcť občianska spoločnosť EÚ pomôcť občianskej spoločnosti z afrických krajín stať sa spoľahlivým a dôveryhodným partnerom investorov. To sa dosiahne len podporou vyváženého partnerstva a skutočným zohľadnením súčasných hospodárskych asymetrií.

1.5. Na dosiahnutie spoločných cieľov bude rozhodujúce zintenzívniť hospodársku spoluprácu. V posledných rokoch sme svedkami priblíženia k novému modelu vzťahov medzi EÚ a Afrikou (napríklad v poľnohospodárstve), s čoraz väčším zameraním na politickú spoluprácu a podporu udržateľných investícií a stabilného, zodpovedného a inkluzívneho podnikateľského prostredia. Tento model sa musí úspešne rozvíjať tak v poľnohospodárstve, ako aj v iných odvetviach, a zahŕňať viac miestnych obyvateľov.

1.6. EHSV odporúča, aby sa na úrovni EÚ zriadil nástroj jednotného kontaktného miesta a vhodný konzultačný mechanizmus na poskytovanie informácií a kontaktov záujemcom o investovanie v Afrike a spoluprácu s Afrikou. To by slúžilo aj účelu monitorovania ako formy politického nástroja. Zavedenie jednotného kontaktného miesta pre všetky iniciatívy súvisiace s Afrikou by zabránilo prekryvaniu projektov a zabezpečilo by transparentnosť a efektívnosť podpory EÚ.

1.7. Rovnako odporúča vytvorenie vhodnej platformy na lepšiu výmenu informácií medzi európskymi a africkými MSP o najlepších postupoch, pokiaľ ide o investície a spoluprácu.

1.8. Je potrebné stanoviť jasnú a transparentnú inštitucionálnu štruktúru rozvojovej spolupráce EÚ s Afrikou na základe nového konsenzu o rozvoji ⁽¹⁾, ktorá umožní realistickejšiu analýzu a realizáciu perspektívy rozvoja. EHSV dúfa, že v dohode nadväzujúcej na Dohodu z Cotonou by sa mohla navrhnuť pragmatická platforma reformovanej politiky rozvojovej spolupráce, ktorá by bola v súlade so zložitou rozvojom. Táto platforma by mala byť založená na spolupráci medzi všetkými členskými štátmi EÚ a inštitúciami EÚ v úsilí o zaregistrovanie všetkých programov, projektov a iniciatív na úrovni štátov aj EÚ. Zabránilo by sa tak prekryvaniu a duplicitne činnosti v určitých oblastiach, a tomu, že chýba podpora v iných oblastiach.

1.9. EHSV zároveň podporuje proces maximalizácie vplyvu iných politík EÚ na sociálny a hospodársky rozvoj ⁽²⁾. Najmä politika v oblasti obchodu, investícií, daní ⁽³⁾, vonkajšej pomoci ⁽⁴⁾, klímy a boja proti medzinárodnému organizovanému zločinu musí byť v súlade s cieľmi politiky rozvojovej spolupráce.

1.10. EHSV je pevne odhodlaný zvýšiť efektívnosť a účinnosť európskeho rozvojového financovania. Berie na vedomie existenciu investičných fondov EÚ, prostredníctvom ktorých sa už v Afrike investuje, a odporúča zriadiť investičný fond podobný ESF, ktorý by pôsobil ako spoluinvestor pri súkromných aj verejných investíciách. Tento fond by mal byť založený na kritériách a zásadách Agendy 2030 a uznaní medzinárodne prijatých základných noriem ⁽⁵⁾. Podporované projekty by sa mali monitorovať a uvádzať v centrálnych registroch alebo platformách. EHSV naliehavo žiada o ešte užšiu spoluprácu organizácií občianskej spoločnosti (najmä EHSV) na ich etických hodnotách v súvislosti so všetkými projektmi.

1.11. EHSV vyzýva na uplatňovanie prístupu „od pomoci k investovaniu“, čo znamená presun zamerania z poskytovania dávok na riešenie a podporu sebačinných, samostatných hospodárskych subjektov a medzikontinentálnych hospodárskych projektov založených na spolupráci za rovnakých podmienok.

1.12. Mali by sa posilniť finančné štruktúry v samotnej Afrike, aby sa podporilo dlhodobé financovanie súkromných a verejných investícií. Ide o dôležitý predpoklad trvalého a udržateľného rozvoja. Ako vzor by snád mohli slúžiť európske skúsenosti s družstevnými bankami a národnými rozvojovými bankami, ktoré poskytujú služby najmä obciam. Pokiaľ ide o budúcnosť afrického hospodárstva, kľúčový význam by mohli mať najmä mikroúvery a investície. Udržateľný rozvoj sa začne až vtedy, keď budú podporované regionálne hodnotové reťazce a spotrebiteľské trhy pre strednú vrstvu obyvateľstva ⁽⁶⁾.

⁽¹⁾ Ú. v. EÚ C 246, 28.7.2017, s. 71.

⁽²⁾ https://www.africa-eu-partnership.org/sites/default/files/documents/eas2007_joint_strategy_en.pdf.

⁽³⁾ Ú. v. EÚ C 81, 2.3.2018, s. 29.

⁽⁴⁾ Chápaná ako pomoc pri katastrofách a humanitárna pomoc, predchádzanie konfliktom, demokratizácia, rozvojová spolupráca, ale nie ako podpora a spolupráca týkajúca sa vojenskej oblasti a pohraničnej polície.

⁽⁵⁾ Napríklad Vyhlásenie tripartity Medzinárodnej organizácie práce o zásadách týkajúcich sa nadnárodných podnikov a sociálnej politiky.

⁽⁶⁾ Štúdie ukazujú, že určitý minimálny príjem spôsobuje zmenšenie migračných tlakov; o. i. Michael A. Clemens: *Does Development Reduce Migration?*, 2014, <http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>.

1.13. EHSV sa domnieva, že rozvojová spolupráca EÚ by sa mala sústreďiť na úsilie o partnerstvo zamerané na ľudí, zabezpečenie účasti občianskej spoločnosti, odborových zväzov a súkromného sektora a na poskytovanie priamych výhod africkým a európskym občanom.

1.14. EHSV zdôrazňuje, že organizovaná občianska spoločnosť by mohla pomôcť vybudovať dôveryhodné prostredie tým, že by v partnerstve s africkými štruktúrami africkú občiansku spoločnosť vybavila nástrojmi na prístup k právu, presadzovanie bezpečnosti a boj proti korupcii. Toto by mala byť pridaná hodnota, ktorou európska občianska spoločnosť prispeje k africkému rozvoju na základe rovnakých spoločných hodnôt, ako je demokracia, právny štát, politické a občianske práva.

1.15. Dohody o voľnom obchode a dohody o hospodárskom partnerstve, ktoré má EÚ s africkými krajinami, neobsahujú žiadny mechanizmus dialógu s organizovanou občianskou spoločnosťou. EÚ by sa mala v súvislosti s revíziou týchto dohôd usilovať o vytvorenie takýchto mechanizmov dialógu pre neštátne subjekty.

1.16. Vychádzajúc z prístupu a nadobúdaných skúseností z platforiem udržateľného podnikania pre Afriku (SB4A), ktoré sú zamerané najmä na zapojenie súkromného sektora, by EÚ mala cielene poskytovať väčšiu časť svojej pomoci a mala by podporovať podobnú iniciatívu aj pre občiansku spoločnosť vo všeobecnosti, a to buď ako súčasť rámca týchto platforiem, alebo súběžne s ním. Tieto platformy by sa mohli stať multilaterálnymi platformami udržateľného obchodu a investícií pre Afriku.

1.17. EHSV sa domnieva, že EÚ by niektoré zo svojich zdrojov pomoci obchodu mala nasmerovať na podporu účasti a budovania kapacít organizácií občianskej spoločnosti, pokiaľ ide o udržateľné obchodné a investičné úsilie.

1.18. Prostredníctvom mnohostranného prístupu zahŕňajúceho aj organizácie občianskej spoločnosti EHSV podporuje iniciatívy a úpravy režimov obchodnej politiky v zmysle dohôd o voľnom obchode, dohôd o hospodárskom partnerstve, resp. všeobecného systému preferencií, ktoré prispievajú k účinnému a udržateľnému vykonávaniu Africkej kontinentálnej dohody o voľnom obchode (AfCFTA) a k integrácii afrického trhu. Mal by zintenzívniť najmä obchod v rámci Afriky a regionálnu a kontinentálnu integráciu a v celej Afrike rozvíjať hlavné hospodárske odvetvia.

1.19. V centre zlepšovania životných podmienok v Európe boli investície do verejnej infraštruktúry, najmä do vzdelávania. Jedným zo základných cieľov našej rozvojovej politiky v Afrike musí byť zvýšenie úrovne vzdelávania na tomto kontinente, najmä medzi ekonomicky zraniteľnými skupinami.

1.20. EHSV víta plánované zvýšenie finančných prostriedkov EÚ pre Afriku na 40 miliárd EUR (46,5 miliárd USD) v budúcom rozpočtovom období a dúfa, že budú výrazne posilnené súkromnými investormi.

2. Súvislosti

2.1. Ako najväčší poskytovateľ oficiálnej rozvojovej pomoci na svete je Európa celosvetovým lídrom v oblasti rozvoja. EÚ a jej členské štáty poskytujú viac ako 50 % celkovej rozvojovej pomoci, a sú tak spoločne najväčším darcom na svete.

2.2. Podľa Svetovej banky predstavovali v roku 2016 remitencie vystaňovalcov smerujúce do rozvojových krajín približne 426 miliárd USD, čo predstavuje približne trojnásobok oficiálnej rozvojovej pomoci na celom svete (7). K rozvoju Afriky vo veľkej miere prispeje poskytovanie zákonných pracovných príležitostí africkým migrantom v Európe a zaistenie bezpečných spôsobov prevodu peňazí.

2.3. Afrika a Európa sú bezprostrední susedia, ktorých spájajú spoločné dejiny. Majú spoločné hodnoty a záujmy, ktoré budú usmerňovať ich spoluprácu v budúcnosti. Dnes sa spoločne venujú všeobecným globálnym výzvam, ako sú klimatické zmeny, mier a bezpečnosť. Afrika bude obzvlášť ohrozovaná zmenou klímy, hoci k celosvetovým emisiám plynov prispieva menej ako 4 %. V Afrike leží 27 z 33 krajín najviac ohrozených zmenou klímy.

(7) <http://pubdocs.worldbank.org/en/992371492706371662/MigrationandDevelopmentBrief27.pdf>.

2.4. Spolupráca na kontinentálnej úrovni medzi Afrikou a Európskou úniou sa riadi strategickým partnerstvom založeným na spoločných hodnotách a spoločných záujmoch. V roku 2007 EÚ a Africká únia prijali spoločnú stratégiu EÚ a Afriky (JAES) s cieľom posilniť väzby medzi oboma kontinentmi v kľúčových oblastiach spolupráce, prehĺbiť politický dialóg a poskytnúť konkrétny plán budúcej spoločnej práce.

2.5. EÚ má najdlhšie trvajúcu spoluprácu so skupinou afrických, karibských a tichomorských štátov (AKT), ktorá je od roku 1975 zakotvená v Dohovore z Lomé a aktualizovaná od roku 2000 v Dohode z Cotonou. Zmluvnými stranami Dohody z Cotonou je 48 štátov subsaharskej Afriky.

2.6. EÚ v súčasnosti s krajinami africkej, karibskej a tichomorskej oblasti rokuje o nástupkyňu Dohody z Cotonou, ktorá platí na roky 2000 – 2020. Politický a hospodársky kontext sa za posledné dve desaťročia výrazne zmenil, pričom obchodné vzťahy EÚ s AKT sú v súčasnosti vo veľkej miere upravené v bilaterálnych a regionálnych dohodách o hospodárskom partnerstve a so značným významom rámca Africkej únie, čo spochybňuje súlad, doplnkovosť a synergiu rámcov AKT a Africkej únie.

2.7. Nástupkyňa Dohody z Cotonou ponúka príležitosť zmodernizovať pravidlá týkajúce sa investícií, služieb, spravodlivého obchodu, ľudských práv, dôstojných pracovných podmienok a migrácie. Spolupráca však musí dostať nový základ vychádzajúc z Agendy 2030 a africké štáty sa budú musieť rozhodnúť, či budú rokovať spoločne ako kontinent.

2.8. Tieto skutočnosti motivujú EHSV, aby trval na zostávajúcej sociálno-ekonomickej stratégii vzťahov EÚ s Afrikou a ukázal, aké skutočné miesto má občianska spoločnosť a zapájanie sociálnych partnerov do rokovaní o období po skončení platnosti Dohody z Cotonou.

2.9. EHSV zistil, že neexistuje žiadny centralizovaný prehľad alebo záznam, ktorý by zahŕňal všetky iniciatívy, programy a partnerstvá na úrovni EÚ alebo štátov. Okrem toho nie je úplne známa výška prostriedkov poskytovaných africkým štátom.

3. Problémy

3.1. Je nevyhnutné zdôrazniť **rastúcu rôznorodosť afrického kontinentu** a EÚ by svoje politiky mala prispôbiť realite. Pri rozvoji vzťahov medzi EÚ a Afrikou potrebujeme oveľa pragmatickejšiu a realistejšiu prístup.

3.2. Priamy vzťah medzi EÚ a Africkou úniou nadobudol väčší význam od zverejnenia spoločnej stratégie EÚ a Afriky (JAES) v roku 2007. EÚ presadzovala aj ďalšie iniciatívy, napríklad núdzový trustový fond, investičný nástroj pre Afriku, vonkajší investičný plán a súbor subregionálnych dohôd. Mnohorakosť podmienok vo vzťahoch medzi EÚ a Afrikou vytvára **komplexnú a niekedy nesúrodú štruktúru**, v ktorej sa s rozvojovou spolupracou kombinujú prvky iných politík. K tomuto zmätku sa pridávajú odlišné záujmy členských štátov.

3.3. Oživenie investícií súkromného sektora si vyžaduje mier, bezpečnosť a stabilitu a priaznivé investičné a podnikateľské prostredie. Prieskumy investorov jasne naznačujú, že v tejto oblasti je potrebné urobiť oveľa viac na to, aby sa zlepšila celosvetová schopnosť Afriky konkurovať pri získavaní investičného kapitálu⁽⁸⁾. Kľúčovými faktormi, ktoré majú vplyv na rozhodnutia domácich aj zahraničných investorov, sú právny štát, boj proti korupcii, nezávislé súdnictvo a predvídateľnosť zdaňovania, ako aj mier a stabilita. Predpokladá sa, že náklady na založenie podniku sú v nestabilných štátoch približne trikrát vyššie, čo výrazne odrádza súkromné investície⁽⁹⁾.

⁽⁸⁾ Okrem iného správa Svetovej banky *Doing Business 2017*.

⁽⁹⁾ *The Makings of an African Century*, strategický dokument Európskeho centra politickej stratégie, 2017.

3.4. Vo svojom stanovisku na tému *Kľúčová úloha obchodu a investícií pri dosahovaní a realizácii cieľov udržateľného rozvoja* ⁽¹⁰⁾ EHSV uviedol, že na splnenie cieľov udržateľného rozvoja bude potrebné priame zapojenie občianskej spoločnosti, ktorá by mala podporovať najmä zásady právneho štátu a boj proti korupcii. V tomto stanovisku sa zdôrazňuje aj potreba budovania infraštruktúry v Afrike, ktoré v súčasnosti realizujú Číňania. Vnútorný obchod v rámci Afriky je nízky, najmä pokiaľ ide o poľnohospodárske výrobky, a predstavuje 10 až 15 % celkového afrického obchodu, čo sa snáď zlepšilo s vykonávaním dohody WTO o uľahčení obchodu z roku 2017.

3.5. Podľa prognóz sú na realizáciu cieľov udržateľného rozvoja v Afrike potrebné zdroje približne v objeme 600 miliárd USD ročne ⁽¹¹⁾. Aj pri prijímaní zahraničných investícií a oficiálnej rozvojovej pomoci bude udržateľný rozvoj v Afrike závisieť od mobilizácie a vytvárania domácich zdrojov. Tieto zdroje sú založené na dlhodobých investíciách a dlhodobej tvorbe hodnoty s cieľom dosiahnuť kvalitné pracovné miesta a miestne a regionálne hodnotové reťazce. Lepšie vzdelávanie a súkromná spotreba sú hlavnou hybnou silou rastu v Afrike, čo znamená, že pri dosahovaní rozvoja musí v Afrike významnú úlohu zohrávať vytváranie trhov – spotrebiteľov – pre jej vlastné produkty. Verejná infraštruktúra má rozhodujúci význam aj pri umožňovaní dlhodobých súkromných investícií.

3.6. EHSV poukazuje na význam programu Erasmus + s cieľom umožniť väčšiemu počtu afrických mladých ľudí, aby mali prístup k vyššiemu vzdelávaniu.

3.7. Nemalo by sa zabúdať na prepojenie medzi hospodárskym rozvojom a migráciou. Zo štúdií vyplýva, že potreba migrácie sa znižuje po dosiahnutí určitého príjmu na obyvateľa (v závislosti od štúdie sa uvádza ročný príjem na obyvateľa od 6 000 do 10 000 USD) ⁽¹²⁾. Okrem toho, že migrácia prebieha hlavne v rámci kontinentálnej Afriky, tieto údaje poukazujú na potrebu rozvojovej politiky zameranej na zabezpečenie dôstojného života, zamestnania a perspektív pre ľudí v ich vlastných krajinách. Dosiahnutie tohto cieľa bude veľkou výzvou, pretože podľa demografických prognóz bude do roku 2050 v Afrike žiť 2,5 miliardy ľudí ⁽¹³⁾.

3.8. V cieľoch udržateľného rozvoja sa uvádza potreba dosiahnuť rodovú rovnosť, ako aj posilniť postavenie dievčat a zabezpečiť sebestačnosť žien. Výzvy v oblasti rozvoja, ktorým dnes čelíme, majú osobitný rodový aspekt, ktorý sa musí posilniť pri navrhovaní politík a zohľadniť pri ich vykonávaní.

3.9. Korupcia je veľkým problémom, a to nielen v Afrike. Je potrebné podporovať dobré hospodárske a finančné riadenie posilnením transparentného riadenia verejných financií, vytvorením dôveryhodného systému boja proti korupcii založeného na nezávislosti súdnictva a zlepšením podnikateľského prostredia, ako aj podmienok na sociálne zlepšenie.

3.10. Organizovaná občianska spoločnosť by mohla mať významnú dohľadnú funkciu. Posilnenie úlohy mimovládnych organizácií, odborových zväzov a záujmových združení a podpora takýchto iniciatív v partnerských krajinách slúži na podporu dobrej správy vecí verejných, spravodlivosti a demokratizácie.

3.11. Európa stráca v Afrike svoje postavenie v porovnaní s inými globálnymi aktérmi, ako je Čína, ktorá investuje na kontinente miliardy. Členské štáty EÚ sa obávajú, že sa ocitnú v druhej lige. Ak by sa európska angažovanosť, rovnako ako angažovanosť Číny, nesústreďovala výlučne na zisky, ale bola zameraná aj na udržateľný rozvoj v Afrike a podporu dôstojných životných podmienok, potreba migrácie by sa mohla zmenšiť.

3.12. EHSV vyzýva na uplatňovanie prístupu „od pomoci k investovaniu“, čo znamená presun zamerania z poskytovania dávok na riešenie a podporu sebestačných, samostatných hospodárskych subjektov a medzikontinentálnych hospodárskych projektov založených na spolupráci za rovnakých podmienok.

⁽¹⁰⁾ Ú. v. EÚ C 129, 11.4.2018, s. 27.

⁽¹¹⁾ *Afrika und Europa – Neue Partnerschaft für Entwicklung, Frieden und Zukunft – Eckpunkte für einen Marshallplan mit Afrika*, nemecké Spolkové ministerstvo hospodárskej spolupráce a rozvoja; *Economic Development in Africa Report 2016*, Unctad.

⁽¹²⁾ O. i. Michael A. Clemens: *Does Development Reduce Migration?*, 2014, <http://ftp.iza.org/dp8592.pdf>.

⁽¹³⁾ *Africa's Development Dynamics 2018: Growth, Jobs and Inequalities* (Dynamika rozvoja v Afrike v roku 2018: rast, pracovné miesta a nerovnosti), AUC/OECD 2018.

3.13. Neochota konzervatívnych štruktúr (napríklad cirkví) voči kontrole rastu obyvateľstva znižuje príležitosti na prípravu stratégie udržateľného hospodárskeho a sociálneho rastu.

4. Investície

4.1. Už veľa rokov sa politika EÚ v Afrike vyznačuje dobrými úmyslami a nesplnenými sľubmi. Od utečeneckej krízy sa však prudko zvýšil záujem o novú stratégiu spolupráce s týmto svetadielom. EÚ plánuje v Afrike viac investovať a chce zintenzívniť obchodné vzťahy, pretože je potrebný ďalší krok na to, aby sa stali skutočnými hospodárskymi partnermi. Takéto partnerstvo by malo byť založené na pochopení rovnakých príležitostí a zohľadňovať zjavné asymetrie medzi Afrikou a Európou.

4.2. Investície v Afrike sú nerovnomerne rozložené, čo odráža globálnu neistotu, pričom toky priamych zahraničných investícií do Afriky kolíšu a nevykazujú požadovaný výrazný trend smerom nahor. Južná Afrika, Nigéria, Keňa, Egypt a Maroko spolu prilákali v roku 2016 58 % priamych zahraničných investícií, zatiaľ čo menej rozvinuté a nestabilnejšie krajiny čelia systémovým výzvam, pokiaľ ide o prilákanie súkromných investícií.

4.3. EÚ je najväčším investorom Afriky, pričom podiel jej členských štátov v roku 2016 predstavoval približne 40 % priamych zahraničných investícií v hodnote 291 miliárd EUR⁽¹⁴⁾. Výrazný hospodársky pokrok Afriky za posledné dve desaťročia a jej prirodzený potenciál znamenajú, že existuje značná príležitosť na to, aby sa urobilo viac. Z demografických prognóz pre Afriku jasne vyplýva, že je potrebné vytvoriť aj milióny nových kvalitných pracovných miest, najmä pre mladých ľudí, ktorí vstupujú na trh práce. Makroekonomické ukazovatele samé o sebe neznamenajú vyššiu životnú úroveň pre všetkých. Politikami sa musí zabezpečiť, že hospodársky rozvoj bude prínosom, pokiaľ ide o životnú úroveň obyvateľstva vo všeobecnosti.

4.4. Na to, aby sa dosiahol udržateľný rozvoj a vytvorili kvalitné pracovné miesta pre africké obyvateľstvo, ktoré sa má do roku 2050 zdvojnásobiť, sa musia zvýšiť najmä verejné a súkromné investície.

4.5. Investície sa stali kľúčovou otázkou budúceho rozvoja Afriky a budú predmetom rokovaní o nástupkyňi Dohody z Cotonou. Vzhľadom na množstvo existujúcich nástrojov obzvlášť veľkú pridanú hodnotu sľubujú rokovania o investičnom režime, v ktorom sa na rovnakej úrovni spája primeraná ochrana investorov so záväzkami v prospech udržateľnosti, najmä pokiaľ ide o ľudské práva, ochranu životného prostredia a dosiahnutie dôstojnej životnej úrovne.

4.6. V nasledujúcom rozpočtovom období plánuje EÚ navýšiť finančné prostriedky určené pre Afriku na 40 miliárd EUR (46,5 miliardy USD). Je nádej, že tieto prostriedky následne znásobia súkromní investori. EÚ chce ako stimul poskytnúť záruky na riziká, aby povzbudila súkromný sektor k záväzkom a investíciám v afrických krajinách. Pokiaľ ide o podporu, uprednostňovať by sa mali tie investície, ktoré jasne naplňujú a sledujú ciele udržateľnosti stanovené v Agende 2030. Okrem systému rizikových záruk je potrebný primeraný systém kontroly a monitorovania, aby sa zabezpečilo plnenie cieľov udržateľného rozvoja. EHSV dôrazne odporúča, aby organizovaná občianska spoločnosť prispievala k boju proti zneužívaniu európskych fondov.

4.7. Potenciálni investori, najmä tí, ktorí prichádzajú z malých a stredných podnikov, informujú o nedostatku dôvery v investičné prostredie, pokiaľ ide o politickú stabilitu, spravodlivosť, práva duševného vlastníctva, prístup na trhy a stav uplatňovania obchodných dohôd.

4.8. EHSV odporúča zriadiť investičný fond podobný ESF, ktorý by pôsobil ako spoluinvestor pri súkromných aj verejných investíciách. Tento fond by mal byť založený na kritériách a zásadách Agendy 2030 a uznaní medzinárodne prijatých základných noriem⁽¹⁵⁾. Podporované projekty by sa mali monitorovať a uvádzať v centrálnych registroch alebo platformách. EHSV ešte viac zdôrazňuje potrebu intenzívnej spolupráce organizovanej občianskej spoločnosti (najmä EHSV) na ich etických hodnotách v súvislosti so všetkými projektmi.

⁽¹⁴⁾ Eurostat, 2018.

⁽¹⁵⁾ Napríklad Vyhlásenie tripartity Medzinárodnej organizácie práce o zásadách týkajúcich sa nadnárodných podnikov a sociálnej politiky.

4.9. EHSV podporuje vytvorenie takého prostredia, v ktorom sa uľahčí prístup k finančným prostriedkom pre africké aj európske mikropodniky a malé a stredné podniky, zlepši sa právny rámec tak pre verejné, ako aj súkromné investície, systémy verejného obstarávania sa stanú efektívnejšími, investície budú prínosom pre ľudí v miestnom hospodárstve, podporí sa vytváranie domácich pracovných miest a budú sa presadzovať potrebné medzinárodné normy.

4.10. Mali by sa posilniť aj finančné štruktúry v Afrike s cieľom podporiť dlhodobé financovanie. Ide o dôležitý predpoklad trvalého a udržateľného rozvoja. Okrem toho boli základným kameňom rozvoja v mnohých európskych krajinách družstevné bankové služby a investície v Európe boli podporované národnými rozvojovými bankami, ktoré tiež slúžili najmä obciam. Použitím týchto opatrení európske krajiny financovali najmä sociálne a miestne verejné infraštruktúry, ktoré neboli len dôležitým základom súkromného investovania a trvalého hospodárskeho rastu, ale aj rozvoja európskych sociálnych štátov.

4.11. EÚ a jej členské štáty by mali svoje finančné nástroje sústrediť na konkrétne ciele a inštitúcie, aby sa zabránilo deštruktívnej konkurencii. Konkurencia medzi rôznymi európskymi a medzinárodnými inštitúciami spôsobila nedorozumenia a ťažkosti s prístupom na africké trhy. Je potrebná väčšia spoločná a priama angažovanosť, kontrola a transparentnosť. Občianska spoločnosť by tu mohla zohrávať inštitucionálnu úlohu ako nezávislý pozorovateľ.

4.12. Investičná politika podporujúca európske súkromné investície v Afrike by mala byť zameraná najmä na vytváranie regionálnych hodnotových reťazcov produkujúcich tovar, ktorý sa môže spotrebúvať predovšetkým v Afrike, čím sa vytvoria domáce trhy. Tento model by mohol odrážať európsky model rastu počas desaťročí po druhej svetovej vojne, ktorý bol do veľkej miery závislý od domácich trhov, pokiaľ ide o rozvoj vlastného priemyslu.

4.13. Africké a európske mimovládne organizácie, najmä tie, ktoré majú africké korene, by mohli plniť premostovaciu funkciu, pokiaľ ide o hospodársky rozvoj, a stať sa aktérmi podpory udržateľného hospodárskeho rozvoja vo svojich krajinách pôvodu.

5. Obchod

5.1. EÚ je ešte stále najväčším obchodným partnerom Afriky, prijíma 36 % jej celkového vývozu, čím sa umiestňuje pred Čínou a USA. Cieľom Európskej komisie je zintenzívniť túto spoluprácu a dať jej nový zmluvný základ.

5.2. EÚ ako hlavný obchodný partner Afriky má v úmysle ponúknuť africkým krajinám svoje najštedrejšie obchodné preferencie buď prostredníctvom svojho všeobecného systému preferencií (a iniciatívy *Všetko okrem zbraní* pre najmenej rozvinuté krajiny, z ktorých väčšina sa nachádza v Afrike), alebo prostredníctvom dohôd o voľnom obchode, najmä dohôd o hospodárskom partnerstve, ktorých hlavným cieľom je rozvoj.

5.3. Na rozdiel od ustanovení novej generácie dohôd EÚ o voľnom obchode a dohôd o hospodárskom partnerstve s krajinami karibskej oblasti však tieto dva druhy dohôd s africkými krajinami neobsahujú žiadny mechanizmus dialógu s organizovanou občianskou spoločnosťou. Dohody o voľnom obchode so severoafrickými krajinami nemajú ustanovenia o domácich poradných skupinách ani kapitolu o obchode a udržateľnom rozvoji. A dohody o hospodárskom partnerstve, ktoré sa týkajú rozvoja, neposkytujú doložku o poradnom výbore na podporu dialógu medzi neštátnymi subjektmi o udržateľnom vykonávaní a vplyve týchto dohôd.

5.4. Zapájanie organizovanej občianskej spoločnosti a dialóg s nimi môže prebiehať aj mimo obchodných dohôd (alebo súbežne s nimi). Keďže obchodné a investičné vzťahy medzi EÚ a Afrikou majú podporovať udržateľný rozvoj, mali by sa zapájať všetky zainteresované subjekty, nielen štátni aktéri.

5.5. Zo súčasnej štruktúry obchodu medzi Afrikou a Európou vyplývajú rozvojové problémy. Partnerské krajiny v skutočnosti nevykonávajú všetky dohody o hospodárskom partnerstve, aj keď boli ratifikované. Nie je to ani úplne neodôvodnené, keďže prichádzajú mnohé správy o tom, že európsky vývoz potláča rozvoj miestneho priemyslu a iných odvetví⁽¹⁶⁾. Rozšírený voľný obchod predstavuje definitívny štrukturálny posun pre partnerské krajiny, ktoré boli predtým

⁽¹⁶⁾ Napr.

https://www.deutschlandfunk.de/das-globale-huhn-ghanas-bauern-leiden-unter-gefluegel.766.de.html?dram:article_id=433177;
https://www.wienerzeitung.at/nachrichten/wirtschaft/international/835163_Was-Altkleider-fuer-Afrikas-Wirtschaft-bedeutet.html;
<https://www.dialog-milch.de/im-fokus-eu-milchpulver-und-der-milchmarkt-in-afrika/>.

schopné regulovať svoje hospodárske odvetvia prostredníctvom preferenčných systémov. Okrem toho sa o dohodách o hospodárskom partnerstve rokuje s hospodárskymi blokmi, ktorých členovia majú často odlišnú situáciu, čo by si mohlo zasluhovať odlišné prístupy k obchodnej politike. V neposlednom rade by samotné komplexné obchodné dohody mohli pre rozvojové a novo industrializované krajiny predstavovať organizačnú výzvu, pokiaľ ide o rokovania.

5.6. Väčšia spolupráca s občianskou spoločnosťou má určité dôsledky, pokiaľ ide o budovanie kapacít a náklady, ktoré by sa mali riešiť, aby sa zaviedli účinné mechanizmy zapájania. Pokiaľ ide o udržateľné obchodné a investičné úsilie, EÚ by časť svojich zdrojov pomoci obchodu (podiel by sa mohol určiť) mala nasmerovať na podporu účasti organizácií občianskej spoločnosti, sociálny dialóg a budovanie kapacít.

5.7. Afrika pracuje aj na vytvorení Africkej kontinentálnej dohody o voľnom obchode (AfCFTA) smerujúcej k jednotnému africkému trhu. Dohoda má v súčasnosti viac ako 40 signatárov a mnohé štátne a neštátne subjekty v celej Afrike ju považujú za mimoriadne významnú. Mala by posilniť najmä obchod v rámci Afriky a regionálnu a kontinentálnu integráciu a v celej Afrike rozvíjať hlavné hospodárske odvetvia. EÚ môže toto úsilie účinne podporiť a pomôcť zabezpečiť, aby jej preferenčné obchodné režimy s africkými krajinami a regiónmi (dohody EÚ o voľnom obchode so severnou Afrikou, dohody o hospodárskom partnerstve a všeobecný systém preferencií) prispievali k podpore kontinentálnej obchodnej integrácie smerujúcej k medzikontinentálnej obchodnej dohode.

6. Príprava novej africko-európskej aliancie

6.1. Afrika nepotrebuje charitu: potrebuje skutočné a spravodlivé partnerstvo v súlade s Alianciou pre udržateľné investície a pracovné miesta medzi Európou a Afrikou, ktorá bola navrhnutá v septembri 2018. V návrhu sa uvádza, že by to pomohlo vytvoriť v nasledujúcich piatich rokoch v Afrike až desať miliónov pracovných miest. Musí byť zrejmé, že tieto pracovné miesta musia zaručiť taký príjem, ktorý umožní dôstojnú životnú úroveň. Úlohou aliancie je rozprúdiť súkromné investície a preskúmať obrovské príležitosti, ktoré môžu byť prínosom pre africké a európske obyvateľstvo aj hospodárstvo. EÚ by mala zväziť pretvorenie početných obchodných dohôd medzi EÚ a Afrikou do medzikontinentálnej dohody o voľnom obchode ako hospodárskeho partnerstva medzi rovnými. Ako taká je aliancia dôležitým politickým znamením. Takéto partnerstvo by malo byť založené na rovnocennosti, majúc na pamäti asymetrie, a malo by zohľadňovať spôsobilosti oboch strán.

6.2. Na to, aby sa stala skutočnou alianciou, je na oboch stranách potrebná reflexia, väčšie porozumenie, koordinácia a spolupráca oboch strán, a takisto je potrebné, aby:

- Afrika prevzala zodpovednosť,
- nezostávalo sa na úrovni vlád,
- zahrnuli sa všetky neštátne subjekty,
- cieľom bolo zabezpečiť dôstojný život pre všetkých ľudí v Afrike.

7. Obdobie po skončení platnosti Dohody z Cotonou a úloha občianskej spoločnosti

7.1. Európska komisia začala rokovania o novom ambicióznom partnerstve so 79 krajinami AKT. AKT aj EÚ oceňujú „politický rozmer“, ktorý sa dosiahol Dohodou z Cotonou, a chcú ho zachovať. Sústreďuje sa na politický dialóg o národných, regionálnych a globálnych otázkach spoločného záujmu, ako aj záväzok dodržiavať ľudské práva, zabezpečiť dobrú správu vecí verejných a mier a stabilitu.

7.2. Takýto nový spravodlivý obchodný vzťah vytvorený s africkými krajinami by mal podporovať dôstojnú prácu a zachovávať verejné služby. Obchodnou politikou sa musí zabezpečiť úplné dodržiavanie a ochrana ľudských práv, kvalitné pracovné miesta a ochrana životného prostredia a musia sa v nej zohľadňovať aj rozvojové potreby menej rozvinutých krajín. Obchod môže byť veľkou príležitosťou len vtedy, ak vytvára kvalitné pracovné miesta a podporuje udržateľný rast. Každá obchodná dohoda by mala zabezpečiť začlenenie organizovanej občianskej spoločnosti, dobrú správu vecí verejných a transparentnosť.

7.3. EHSV zohráva významnú úlohu pri podpore vzťahov občianskej spoločnosti podľa Dohody z Cotonou. V súčasnosti je dôležité, aby sa ešte intenzívnejšie zapájanie EHSV a jeho štruktúr stalo podstatným prvkom dohody nadväzujúcej na Dohodu z Cotonou. Takto bude môcť občianska spoločnosť EÚ pomôcť občianskej spoločnosti z afrických krajín stať sa spoľahlivým a dôveryhodným partnerom investorov.

V Bruseli 12. decembra 2019

Predseda
Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru
Luca JAHIER
